

De impact van een hondenbeet

Inleiding

De impact van een hondenbeet is groot. Je vertrouwde lieve viervoeter is na een beet, in jouw ogen, opeens niet zo lief meer en de vertrouwensband loopt een grote deuk op. Zo groot zelfs dat de 1^e reactie van een eigenaar na een bijtincident, vaak inslapen van zijn hond is. Maar is dit wel terecht?

Emotioneel gezien is de bovengenoemde reactie van een eigenaar heel logisch en verklaarbaar. Vooral als er ook huid- en/of materiële schade bij komt kijken. Je hond heeft 'opeens' agressie vertoond en een andere hond en/of mens verwond. Veel eigenaren schrikken hier erg van en herkennen hun hond dan niet (meer). Zij verkeren als het ware in een shock en handelen vanuit deze emotie.

Inslapen

Gelukkig laat het merendeel van dierenartsen tegenwoordig niet 'zomaar' een hond inslapen. Waar dat vroeger vaak gedaan werd als een eigenaar daar om vroeg, weten veel dierenartsen de weg naar de gedragstherapeut te vinden. Dit komt in mijn ogen doordat:

- het beroep gedragstherapeut voor honden de afgelopen jaren meer bekendheid heeft gekregen;
- het curriculum van de dierenarts in opleiding, weliswaar facultatief, uitgebreid is met ethologie (gedragsleer) van de hond;
- ons inzicht over inslapen is veranderd. Er is een kanteling gekomen in onze normen en waarden op dit gebied. Onze hond is meer onderdeel van het gezin geworden met zijn eigen emotie en gevoelens.

Omdat veel dierenartsen dus niet zomaar een hond laten inslapen maar eerst doorverwijzen naar een gedragstherapeut, heeft een eigenaar op dat moment weinig alternatieven en wordt de weg naar een gedragstherapeut bewandeld. Dit eerste telefonisch contact is in mijn ogen cruciaal. Je bent in eerste instantie vooral een luisterend oor waardoor een eigenaar kalmeert en open staat voor hetgeen jij als gedragstherapeut kan aanbieden, anders dan een verklaring voor de dierenarts om de hond in te laten slapen. Er is namelijk vaak nog een andere weg te bewandelen. Indien de eigenaar voor de weg van gedragstherapie kiest, dan geeft dit tegelijkertijd gelegenheid om de schok van het bijtincident te laten bezinken en zich weer open te stellen voor andere opties dan alleen inslapen.

Kronkel in hoofd

Zodra de eerste schok van het bijtincident verwerkt is, en de weg van gedragstherapie is ingezet, valt het mij op dat een eigenaar zich daarna afvraagt of de hond 'geen kronkel in zijn hoofd heeft'. Deze vraag heb ik meerdere malen gehad na een bijtincident. Dit geeft in mijn ogen ook aan hoe heftig een bijtincident voor een eigenaar is en dat het voor laatstgenoemde vaak 'zomaar uit het niets' gebeurde. Eigenaren zijn zoekende naar een aantoonbare oorzaak. Ik ben geen dierenarts en kan in dit geval alleen maar doorverwijzen naar de dierenarts of een veterinaire neuroloog om een tumor in de hersenen uit te sluiten. Daarbij geef ik vaak aan, na het verhaal gehoord te hebben, dat ik van mening ben dat dit niet de oorzaak is van het bijtincident. Daarentegen ben ik voorstander van het uitsluiten van medische oorzaken, vooral als dit toegevoegde waarde geeft voor de eigenaar die tenslotte gemotiveerd moet zijn voor de uiteindelijke gedragstherapie.

Herplaatsen

Zoals eerder genoemd, zorgt een bijtincident ervoor dat het vertrouwen van een eigenaar in zijn hond (sterk) afneemt. Ondanks dat er misschien al wel jaren een fijne band met de hond is, een bijtincident doet dat in één keer teniet. Zodanig dat de eigenaar afstand van zijn hond wil doen, en

als dit niet via inslapen kan, dan via de weg van herplaatsen. Ik verwonder mij hier altijd over. Ondanks dat ik weet dat een bijtincident een enorme impact heeft op alle betrokken partijen. De hond verbruikt in één keer al zijn 'credits' doordat hij agressie heeft ingezet. Niet alleen de hond of mens die schade heeft opgelopen als gevolg van het bijtincident, ook de bijtende hond wordt de dupe van zijn actie. Ongeacht of het bijtincident goed verklaarbaar blijkt te zijn. Een hond die dit soort agressie inzet, kan 9 van de 10 keer rekenen op uitsluiting door zijn eigenaar door de hond dagen te negeren en/of een boze houding aan te nemen richting de hond. Dit komt mijns inziens doordat we onze hond (teveel) vermenschelijken. Dit noemen we antropomorfisme. Hoewel deze emotie begrijpelijk is, is dit proces in mijn ogen verre van eerlijk voor de hond.

Asiel- en opvangcentra zitten tegenwoordig vol, met vooral HR (hoogrisico) honden. HR honden zijn honden die een hoog risico vormen als zij ernstig letsel kunnen aanbrengen door hun bijtgedrag (lage aanvalsdrempel, niet waarschuwen, niet loslaten, schudden) in combinatie met hun bijtkracht en karakter.

Het is mijn ervaring dat veel asielcentra überhaupt geen honden meer opnemen zonder een rapportage van een gedragsdeskundige. Ik vind dit een goede ontwikkeling. Er zit hierdoor een rem op het proces van afstaan. De bijtende hond krijgt daardoor nog een kans, en door dit proces wordt de verantwoordelijkheid daar neergelegd waar het hoort te liggen, nl. bij de eigenaar. Uiteraard zijn ook hieraan voorwaarden verbonden zoals bijvoorbeeld het veiligheidsaspect. Zijn deze te waarborgen? En even zo belangrijk: kan de vertrouwensband tussen eigenaar en hond hersteld worden? Voordat deze vragen ontkennend beantwoord worden, is het fijn om te weten dat er tenminste een gedegen anamnese en analyse van de situatie heeft plaatsgevonden door een gedragsdeskundige.

HR honden worden veelal geweigerd door een asiel omdat zij al het merendeel van de populatie vormen in een asiel en omdat zij bijna niet te herplaatsen zijn. Deze honden hebben een eigenaar nodig die thuis is in hun gedrag, ze goed kan lezen en weet wat een HR hond nodig heeft en wat juist niet. Verder zijn deze honden vaak beter af als zij geplaatst worden als enige hond, en bij een eigenaar die tijd heeft om ze goed te begeleiden. Deze eigenaren zijn schaars. De nadruk ligt daarom vooral bij HR honden op veiligheid en management, toe te passen door de eigenaar thuis.

Mogelijke oorzaken

Antropomorfisme, ik kom het vaak tegen in mijn praktijk. Eigenaren die hun hond menselijke eigenschappen toekennen en verwachten dat hun hond zich ook hiernaar gedraagt. Honden zijn echter geen mensen. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat honden emotie hebben, empathie vertonen en jaloezie kennen. Dat is natuurlijk fantastisch en maakt dat onze hond o.a. hierdoor zo goed in ons leven past. Dit maakt honden echter geen mensen. Honden kunnen niet analyseren en beredeneren. Honden leven in het hier en nu, en zijn opportunisten. Honden vertonen gedrag waar zij beter van worden. Ongeacht of dit in onze ogen gewenst of ongewenst gedrag is. In de ogen van de hond is het altijd gewenst gedrag (dus ook het inzetten van agressie; het dient immers een doel). Het vermenschelijken van honden hoeft zeer zeker niet tot een bijtincident te leiden. Maar, als sommige honden onvoldoende grenzen en begeleiding krijgen dan kan dit (grote) gevolgen hebben voor hun interactie met mensen en honden. Zo kan een hond die begrensd wordt door zijn eigenaar, dit niet accepteren en bijten als gevolg. Of kan bijv. een van oorsprong territoriale hond het heft in eigen hand nemen als hij vanaf dag één nooit begrensd is in zijn blafgedrag op zijn territorium, iedere dag gelegenheid heeft gekregen om dit gedrag te oefenen (en te verbeteren) en nimmer geleerd heeft dat zijn eigenaar het van hem overneemt als hij aanslaat.

Wat ik helaas ook vaak zie is dat het mis gaat tussen honden onderling in een roedel. En zo mis dat een hond doodgebeten wordt. Kennis van hondengedrag in het algemeen en in het bijzonder van honden in een roedel ontbreekt in dergelijke gevallen, als ook goed leiderschap van de eigenaar.

Goed houderschap

Als uit het verhaal van de eigenaar blijkt dat het om een hond in een roedel honden gaat waartussen het misgaat, of als het om een situatie gaat waarbij de veiligheid van gezinsleden of buitenstaanders niet geborgd is, of als het om een HR hond gaat, is het eerste advies het aanschaffen van een muilkorf. Hierbij leg ik uit wat het verschil is tussen een muilkorf en een snuitje. Met een muilkorf kan een hond hijgen, drinken en eten aannemen. Met een snuitje kan dit allemaal niet en een snuitje is vooral bedoeld voor kortdurend gebruik, zoals bij de dierenarts. Alhoewel, je ook bij het gebruik hiervan je vraagtekens kan zetten omdat een angstige hond weliswaar niet kan bijten, maar wel veel stress heeft en niet kan hijgen.

Muilkorven verkeren, helaas, nog steeds in de taboe sfeer. Door de eigenaar goed te informeren over het gebruik van een juiste muilkorf, staan ze meer open voor het gebruik hiervan. Daarnaast kan niet vaak genoeg benadrukt worden dat zij door het gebruik van een muilkorf goed houderschap tonen naar hun hond, maar ook naar potentiële slachtoffers (hond en/of mens). Verder geeft het gebruik van een muilkorf eigenaren ook een vorm van opluchting en ontspanning omdat ze beseffen dat hun hond geen schade meer kan aanrichten. Dit geeft hen tijd om de hele situatie, waar ze zo plotseling in beland zijn, te laten bezinken.

Sommige eigenaren vinden hun weg terug naar hun hond na een gedegen anamnese en analyse van het bijtincident, gevolgd door gedragstherapie. De vertrouwensband tussen hen herstelt. De eigenaar is in een dergelijk geval altijd erg blij dat hij is doorverwezen door de dierenarts en/of asiel. Inzicht in het gedrag van de hond, gedragstraining en eventueel management zorgen voor dit resultaat.

Het loopt echter niet altijd zo goed af voor de hond. De vertrouwensband kan dusdanig geschaad zijn, dat de hond herplaatst moet worden. Ondanks dat uit een analyse van de situatie en het gedrag van de hond blijkt dat het gedrag logisch en verklaarbaar was, en met management prima verder te leven is met de hond. Het vertrouwen in de hond is weg. In dit geval wordt de hond herplaatst met een rapportage van de gedragstherapeut.

En dan zijn er nog de gevallen waarbij je te maken hebt met een HR hond, een eigenaar die onvoldoende kennis heeft van hondengedrag, geen natuurlijk overwicht heeft, de hond in een roedel (met o.a. HR) honden leeft waar het steeds misgaat, en het vertrouwen van de eigenaar in de hond weg is. Wat is in een dergelijke situatie rechtvaardig, reëel en ethisch verantwoord? Voor zowel de eigenaar, de bijtende hond en andere honden in de roedel met het oog op veiligheid en welzijn.

Mocht na een gedegen anamnese, observatie en interpretatie van het gedrag van de hond, waarbij de optie van management en/of herplaatsing niet reëel is, besloten worden tot inslapen van de hond, dan is het mijn wens dat er op de een of ander manier een restrictie komt dat een dergelijke eigenaar niet zonder voorwaarden opnieuw een hond (erbij) kan nemen. Dat is te makkelijk in mijn ogen en niet eerlijk tegenover de hond die ingeslapen is. Een hond die anders prima in de maatschappij had kunnen functioneren als er vanaf dag één goed houderschap was geweest.

Take home message

Analyseer een bijtincident goed. Observeer en interpreteer het gedrag van de hond in kwestie en ook de situatie waarin de hond zich verkeerde ten tijde van het bijtincident en de dagelijkse leefomstandigheden van de hond. Vaak blijkt er nog een andere weg te bewandelen dan inslapen.

